

НОВИЙ ЧАС

ІЛЮСТРОВАННИЙ ПОЛІТИЧНО-ГОСПОД. ЧАСОПИС

Ч. 1. ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В ТИЖДЕНЬ. Рік I.

ПЕРЕДПЛАТА в КРАЮ

місячно 70.000 до кінця року 140.000.
В Америці річно 8 доларів.

АДРЕСА:

„НОВИЙ ЧАС“ Львів, Руська 18.

ПЕРЕДПЛАТА ЗА КОРДОНОМ

місячно рівновартість 8 вер. чм. до
кінця року 18 вч. одно число 1 вч.

Від Видавництва. У дуже важку хвилю поставили ми собі завдання видавати часопис для всіх. Здавалосьби, що український нарід знищений війною, підточений хворобами, умучений грабіннями і теперішню безголовою господаркою своїх правителів, тратить не лише віру у свою кращу будучність, але й охоту добувати своє право; здавалось би, що він загубив шлях і не бачить виходу зі страшного положення. Українська історія вчить, що таке народне лихоліття, така руїна, яку переживаємо тепер, повторялася все тоді, як тратили ми свою Державу. Так було після набігів Татар, так було після повстання Хмельницького, так є й тепер, після Великої Української Революції. Але й та сама історія вчить, що український нарід все поволи приходив до себе і ніколи не вирікався права бути самостійним господарем на своїй землі.

Нарід, який втратив свою державу, то так як господар, якому спалили хату і всі будинки. Йому грозить біда, а навіть цілковите знищення, він стає наймитом у других поти, поки не відбудується. А не може відбудуватися він тоді, як втратить силу або охоту поставити на ново „знищене“. Щей до того нарід-господар все має „добрих“ сусідів, які, ласі на його багатства, прошені або непрошені, напихаються ніби то йому помагати а в дійсности забрати для себе що лише дасться. І туг нема до кого апелювати, нема де процесуватися, тут треба вміти, самому собі поради.

Питаємося: чи теперішня руїна така страшна, лихоліття так нас розбило, щоби ми аж втратили сили, надію і охоту відбудуватися? На то питання не можна дати одної відповіді, бо український нарід живе в кількох займанщинах: між Москалем, Польком, Румуном і Чехом і не всюди йому однаково. Його газдівство розпарцельовали між себе аж чотири сусіди, не кождий взяв рівну часть і не кождий однако газдує.

МОЛОДИЙ ВАЛЕРА

відчитує маніфест свого батька.

Ірландці цілі століття ведуть боротьбу з Англіїцями, своїми гнобителями. Останніми часами Англіїці, переконавшись, що Ірландців дальше безоглядно давити неможливо, бо Ірландці таки не дадуться, заключили з Ірландцями мир, на основі якого Ірландія стала вільною державою, але з англійським королем на чолі. На те не погодилося багаті Ірландці на чолі яких стояв їхній славний герой Валера. Війна велася дальше. Тому два місяці англійські війська взяли Валеру в полон. Завзятий революціонер і вірний син свого народу написав вже з тюрми маніфест до своїх земляків з зазивом, щоби не тратили віри в перемогу. Образок в горі представляє якраз хвилю, як син Валери, 12-літній хлопчина відчитує тисячам Ірландців маніфест свого батька.

Одно певно, що найтяжче живеться нам в Польщі і Румунії. Всі знаємо як тут, в Польщі, з нас ще й досі насміхаються, прозиваючи нашу мову „русінською“, що нас ще й досі уважають за гній, яким одобрюють чужі поля, бо ми є лише на те аби платити податки і давати рекрута. Що взамін за то діється з нашою школою всюди; з нашими церквами на Волині аж надто добре звісно. А чому се так? Чи може в нас нема сили, аби постояти за свої права? А може нас мало? А може в нас нема охоти?

Де там! Є й сила, бо нас Українців в Польщі 8 мільонів на 29 міль. всього населення, отже більш четвертини. Є й охота постояти за своє право, як се показує Сх. Галицька Держава, вибори до Сейму на Волині і бойкот виборів в нас. Але нема витревалости ані впертости, і завзяття, ми не вміємо карно і всі враз взятися до дорогого і святого для всіх нас діла: відбудови втраченого. Бо мало бачити, що є зле. треба хотіти зле направити; мало хотіти його направити раз в рік, в неділю, по вечірні, на Загальних Зборах „Просвіти“, треба хотіти його направити, кожної днини, кожної години. Будова держави то не є діло або лиш самих селян, або лиш самих інтелігентів, або робітників, або лише міщан. Сам стельмах хати не поставить: там треба і коваля і шкляра і печника і гончара. Кождий на своїм місци і кождий для своєї роботи. Не поставить ніхто хати, а тим більше держави, самим лише язиком. Не допоможе плакати й нарікати! Треба всім закотити рукави і твердо собі сказати: „Ми, Українці, мусимо бути господарями у себе!“

Правда, що лекше сказати аніж зробити. Але не святі горшки ліплять! Що нам з того, що ми, як мур не пішли до виборів в Галичині, або як мур пішли до виборів на Волині? Не пішли або пішли тай на тім скінчили. А кооперативи, „Просвіти“, „Соколи“, політичні партії, приватні школи, свої купці і т. д. нехай пропадають! Так не може бути! Ми мусимо нарешті зрозуміти, що організація нас самих, широка і глибока аж до самих найдальших сільських хатин, се перше услівя нашої кращої долі, се фундамент, на яким можна буде дперва подумати ставити свій будинок.

А дальше мусимо усвідомити собі, що „ставити“ значить боротися, значить здобувати. Давнійше казали: в поті чола здобудеш ти празо своє, тепер треба казати: лише в боротьбі, важким напруженім з'усиллю привернеш собі право своє.

Новий час настав! Час завзятого змагання, якого успіх запевнений, коли його випереджує віра в святе діло, а товаришить тому витривала впертість.

В отсей новий час такі думки буде ширити часопис „Новий Час“. Побідимо вірою в здійснення найвищого українського ідеалу і бажанням твердо і організовано йти до своєї завітної мети!

Редакція „Нового Часу“.

Перед великими роковинами.

Всього пів місяця ділить нас від великих роковин. 1. листопада минає п'ять років, як в осінню холодну ніч півтора тисячки українських вояків створили діло.

П'ять літ минуло від тої хвилі. І 1. листопада 1918 р. вбився на віки в пам'ять українського народу. Від того дня числимо нову епоху галицької України. 1. листопада 1918 р. був подією, на яку галицька Україна ждала довгі віки.

Не є ще заскоро, як може дехто й думає, розглядати цю подію вже з історичного становища. Навпаки, ми зовсім тверезо можемо порив тої ночі оцінити і прийти до висновку, що це було найбільше зусилля галицької України, на яке вона спромоглася за довгі сотки літ. Завдяки 1-му листопадові люде мали щастя бачити свою державу.

По довгих роках неволі зажили вольними на своїй землі!

В п'яти роковини, згадуючи минулу хвилю, у одного сльоза болю звохчить очі, в другого завзяття стисне кулаки. І одні праві і другі праві. Бездушні ті, на яких ті роковини не зроблять ніякого вражіння.

У Львові утворився комітет, який має дати почин до гідного відсвяткування великих роковин в цілому краю. Комітет видасть відповідну відозву до громадянства та подасть спосіб відсвяткування цього величнього свята. Ми не будемо мати змоги помістити цю відозву, бо друге число „Нового Часу“ вийде щойно 1. листопада ц. р. Вийде воно в збільшеному об'ємі (16 сторін) і буде присвячене в цілості тому ділові, яке започаткував 1. листопада 1918 р.

Наших Читачів звиваємо поступити згідно з відозвою та відсвяткувати п'ятьлітні роковини так, як наказує гідність великого народу:

Радуймося!

Польський президент міністрів Вітос заповів, що відносини на східних кресах вимагають збільшення числа поліції.

Про українські школи не згадував він нічого.

Вітос сердиться!

В своїй промові в сеймі Вітос говорив таке:

„Гідним нап'ятовання є виступ в Женеві мнмих представників національн. меншостей. Меншости, які в Польщі тішуться повною свободою (!) і опікою (!!) уряду виступили з оскарженням за границею і тим хочуть Польщу представити в некористнім світлі. Забувають вони, що до того не мають ніяких причин, бо уряд (польський) поступає згідно з приписами конституції і меншостям в Польщі живеться далеко краще, чим в інших державах“.

Чи то правда, читачі самі собі доспівають.

Правда про Радянську Україну.

Нема, здається, більше суперечностей як в тому, що читається про Радянську Україну. Одні газети хвалять, що нема кращого раю на світі, як тепер на Великій Україні. Другі газети ганьблять большевицькі порядки і кажуть, що нема гіршого пекла на землі як там. Одні запевняють, що на Великій Україні заводять російські большевики українізацію і навіть силують не-Українців вчитися української мови. Другі кажуть, що то все обман і брехня та, що офіційна большевицька українізація — це лише плащик для ще більшого гноблення правдивого українства. І т. д. без кінця.

Щоби не було ніякого баламуцтва, хочемо нашим читачам коротко представити цілу правду:

Передусім ніхто не може тому заперечити, що російські большевики на Великій Україні — це така сама чужа сила і влада, як колись були Татари.

Це ясно доказує і теперішній склад большевицької партії на Великій Україні, а саме: На всіх 56.000 членів є 76 відсотків людей уроджених в Московщині, а й в останніх 24 відсотках є більшість Москалів і Жидів хоча роджених на Україні. Не дивуватися тому, що російські большевики (Української большевицької партії на Великій Україні нема!) відносилися до українства крайне ворожо. Українство було

у них однозначне з контрреволюцією а сотки і тисячі найкращих синів і доньок України погинуло в „черезвичайках“ якраз ізза українства.

Та воно так вічно тревати не могло. Революція на Сході Європи, яка зачалася в 1917 році а й досі ще не скінчилася, принесла зі собою дещо корисного і для українства. І так:

Революція знищила на Великій Україні велику посілість (дідичів, поміщиків) а їх земля з малими винятками перейшла в руки селянства. Тому, що власниками великої посілости були переважно чужинці а селянами є Українці, то на цьому зискала українська справа.

Міста на Великій Україні потерпіли від революції більше, чим села. Їх промисл і торгівля підупали їх населення сильно збідніло і зменшилося чисельно. Навпаки села остали більше відпорними а до того їхня національна свідомість помімо великих утисків а радше

Чому 2. число „Нового Часу“ вийде аж 1. листопада?

„Новий Час“ буде виходити два рази на тиждень так, що наші читачі будуть „Новий Час“ діставати все в четвер і суботу. Це станеться однак аж 1. листопада. Від того дня „Новий Час“ буде виходити все два рази на тиждень.

Тепер ми випускаємо 1. число і робимо два тижні перерви. Чому? — З різних причин. Найважніше те, що ми хочемо нашу газету зробити на правду приятелем наших читачів. Вона повинна поміщува-

ти то, що читачі собі бажають. А що читачі бажають в ній мати, ми хочемо довідатися від самих таки читачів. На те ми й робимо на два тижні перерву, щоби за той час кождий читач міг нам написати, що йому в газеті подобається, що не подобається, що треба додати, що змінити.

Нехай ніхто не жалує картки і поштової марки, най напише до нас в своїм власнім інтересі, бо тоді газета буде така, як читач хоче.

КОЛЬПОРТЕР.

Ви знаєте хто найстрашніший чоловік по наших містах і місточках?

Ні!

Кольпортер, розпродавець українських книжок і газет.

Не хочете вірити? А отже так єсть.

Вийдіть ви коли-небудь, в яку хочете пору дня, в який хочете день місяця, вас будуть замічати, здоровкатися з вами, питати: що нового? і таке инше, як звичайно. Будьте-ж ви тільки кольпортером українських видавництв, а зразу-ж вам кинеться в вічі, що вас не замічають, не пізнають, обходять, немають нагоди з вами стрінутися, рішуче не мають часу, щоб сказати з вами кілька слів.

Чому?

Бо кольпортер, то — правдива переймибіда. Як що тільки зловить

вас в свої руки, то вже конче впах вам, так таки насильно і впах якусь нововидану книжку, журнал, а вже що-найменше газету. Та щоб то на цьому скінчилося, що він впах вам що-небудь. За те, що він впах треба платити, розумієте, треба дати гроші! І ще кілька грошей! І ще за книжку, що вам непотрібна (бо якби була потрібна, то він сам прийшовби до кольпортера).

Але треба все-таки бути патріотом, бо патріотизм то такий плащик, що кождий радо в ньому ходить тому, що він все модний. Не випадає отже сказати комусь прямо в очі, що мені українська книжка не потрібна. Вас зараз осміялиб, пересталиб з вами говорити. А треба якось вийти з того, бо і книжки не хочеться купити.

Отже як?

Найкраще не стрічатися з кольпортером, минутися з ним, втечи від того страшного чоловіка.

І виходить так, що перед кольпортером утікає ціле українське громадянство без ріжниці віку, полів і політичних переконань.

От чому найстрашніший чоловік по наших містах та місточках — кольпортер.

Та він, той великий самотник, не дає за виграну і вишукує всякі можливі способи, щоб продати те, що йому прислали. Деколи уладжує правдиві лови.

Ось першого дня місяця, коли то всякі пані отримують платню, він набирає повну теку книжок, журналів та газет і іде на „шлях велелюдний“ перед податковим урядом. Виходить обиватель веселий, бундючний. Кишені аж повіддувалися від мільонів.

Кольпортер побачив жертву і кричить:

— А, як мастесь пане...

Вид обивателя похмарився. Ніяково підходить.

— Моє поважанне, моє поважанне... Ах, чорт! Витримають тебе пів дня, заки дадуть ту нужденну платню, що потім нема часу усіх спра поладнати...

— За те, єсть чим ладнати.

Обиватель дивиться неспокійно.

— Думаєте, тих пару марок

завдяти їм шораз більше зростала. Через те, що по містах України переважно живуть чужі люде а по селак селяне-українці — то на ослабленню чужого міського елементу зискала українська справа.

На Великій Україні було до війни 3.401 ріжних фабрик а в них працювали 33.890 кваліфікованих робітників переважно чужинців. Нині майже всі фабрики зруйновані або нечинні, а дуже мало з них відновлено. Що сталося з робітниками? — На це дає Ленін таку відповідь: „У нас пролетаріят через війну і страшне знищення та руїну здеклясований, себ то вибісний зі своєї клясової колії і перестав існувати як пролетаріят...“ Який наслідок того? — Зменшилося число русифікаторських огнищ, а тим самим зискала на цьому українська справа.

Одночасно українство, спираючись головню на широкі селянські маси, починає непоборимою стихійною силою проникати не лише в школи, в церкву, але й в самі большевицькі установи. Офіційна російщина починає чимраз більше тратити грунт під ногами, а її місце займає українство. Чужі острови поволи але постійно точніють серед величезного 35-мільйонного українського моря.

Щож на це мали робити російські большевики? — Не маючи змоги з огляду на обставини далі насильно здержувати розвій українства, мусли остаточно погодити з новою ситуацією і те, що принесла зі собою революція, — те, що здобула постійно зростаюча сила українства,

мусли по волі і неволі признати і — так сказатиб — узаконити, санкціонувати російські большевики.

Так виглядає на ділі легенда про „українізацію“ України російськими большевиками. Українство росте, розвивається, міцніє та здобуває позицію за позицією без огляду на це, як до того відноситься один або другий окупант. Воно скорше чи пізніше зовсім певно осягне і свій найвищий ідеал: цілковиту національну і політичну незалежність і суверенність на всіх українських землях. Бо немає сили, яка здержалаб 40-мільйонову націю в її природньому розвитку!

Податкові полекші.

З причини воєнних шкід і страт будуть признавані полекші в державних податках ґрунтових, в окремих додатках та в податках від будинків. Полекші ці будуть признавані тільки на податкові роки 1923, 1924 і 1925, а то за перший рік найвище 45%, за другий рік 30%, а за третій рік у висоті до 15% річної податкової належитости. Крім цих полекший вводиться відписування, відрочення або розложення на рати біжучих вплаћ, як також залеглих податків ґрунтових та податків від будинків. Полекші будуть признавані на просторі східно галицьких воєвідств, за виїмком деяких західних чисто польських повітів львівського воєвідства.

ре книжку, забуває попрощатися і біжить.

Тимчасом вже друга жертва попалась.

А ось кольпортерови прислали цілу пачку „Нового Часу“. Треба-ж продати. Знова бере те все в теку і йде на лови.

Попадається патріот. Зразу ж видно, що стріча не дуже то мила, бо повна тека заповідає напасть.

— А знаєте, прийшла нова газета. Може візьмете?

Патріот робить зразу здивований, потім якийсь неозначений блище вид.

— Нова? Тільки в нас того є і ще одна. Я не розумію. Що ті пани думають, що ми більше нічого не маємо до роботи, тільки газети читати?

— Но, но, но! Так то вже багато в нас того нема, а такої цікавої то нема ще ні одної.

— Що-ж то за газета?

— „Новий Час“.

— „Новий Час“? Гм. Ну, ще принайменше по людськи називається. А то тепер завелось у нас,

Одно слово Льюїд-Джорджа коштує 3,000.000 польських марок.

Знаний добре англійський політик, бувший президент міністрів Англії, що виграв світову війну і тряс потім цілою Європою, Льюїд-Джордж займається також писанням статтів для газет. Щоби надрукувати статтю газета мусть заплатити перш усього тому, що її написав. Отже Льюїд-Джорджови платять американські газети від одного слова по 16 шілінгів і 8 пенсів на англійські гроші, що на польські марки робить не багато тільки: 3,000.000. Гарний зарібок, правда?

Чим годують польське військо?

Газета „Напшуд“ пише: До краківської прокуратури привезено недавно на поручення команди військових відділів, що стоять постоєм в Неполомицях, мясо закуплене у одного з тамошніх різників. Тому, що між мясом були підозрілі кусні, прокуратура поручила судовим знаткам розслідити його а окружному карному судові в Кракові перевести слідство. В часі оглядин стверджено, що між воловим мясом був кусень людського тіла, яке відіслано до заведення судової медицини. Судові лікарі д-р Янковскі і д-р Ольбриш мають по докладнім розлідженню рішити про походження підозрілого кусня. Слідство веде слідчий суддя Дроздзіковскі.

Тимчасом другий панок теж вийшов. Але він у щасливішому положенню. Побачивши кольпортера звертає, відразу в противний бік. Та той його вже замітив і кричить:

— Моє поважанне, пане директор!

— Моє поважанне! Я зараз, я зараз! — і біжить, що сил.

Та перша жертва в руках. — Мнеться, пріє і не знає як вивинуться.

— Знаєте, пане, в мене цікаві книжки. Може купите що-небудь.

— Та я, розуміється, я не від того, тільки бачите...

— Що-небудь... Може „Спомини Дорошенка“. Дуже інтересні. Обиватель мене книжку і заглядає чогось на останню сторінку.

— Ні, це мене не цікавить.

— Може Літературно-Науковий Вістник?

Каплі поту спливають по лицю обивателя. Врешті він рішається.

— Хай буде!

Платить тремтячими руками, бе-

— то все ті молоді голови, — що як назвуть газету, то не знаєш, чи читати її взад чи вперед, чи чорт знає як. Ну, скажіть самі. Митуса. Чи чував хто таке? Або хоч-би тота, ну — як її...

— Заграва.

— Хе, хе, хе! Заграва! Ну, скажіть самі... Хе, хе, хе! Ну, а той „Новий Час“. Принайменше чоловік розуміє назву. Новий Час! Ну так! Значить повинен сказати що-небудь нового. Та-ак! То ви кажете цікавий, цікавий той ваш „Новий Час“?

— Незвичайно! Щось зовсім нового...

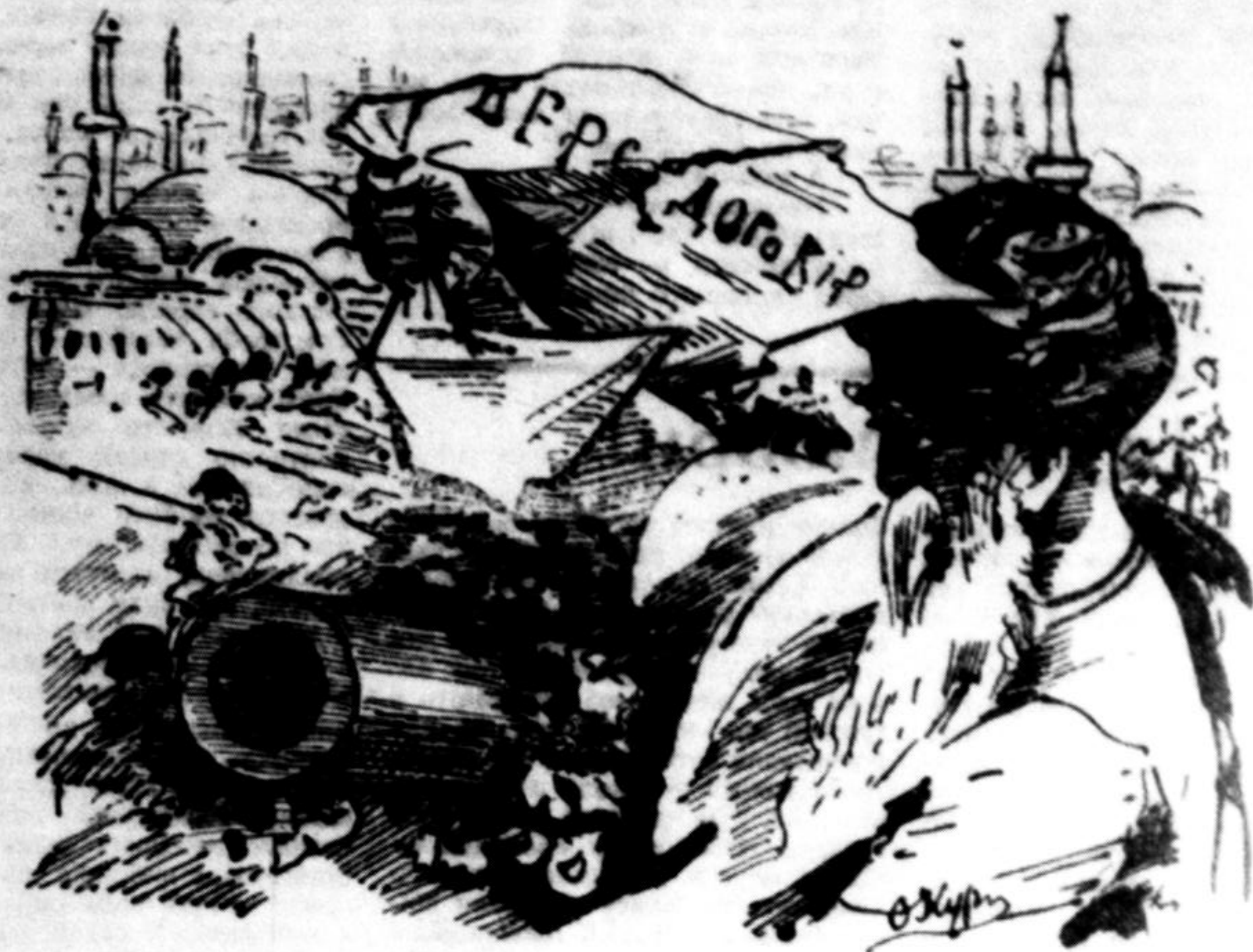
— Ну, ну, ну! То-ж у вашім інтересі. Розумію, розумію, ро-о-о-зумію вас. Ех, ви, ви! Треба-ж розіпхати. Так. То ви кажете... якої то партії?

— Ніякої. Орган незалежної думки.

— Як-же? Знова нова видумка. Чому не написати виразно? Що то значить незалежної? То мені не подобається.

— Слухайте, пане доктор! Що ви критикуєте відразу не бачивши

Так то завзятий Турок подер договір, який Туреччину кинув на поталу побідникам світової війни. Турки в цей час, поки не примусив своїх ворогів віддати йому то, що ті в него забрали найдорозшого — волю. — Її то жальки війська покинули давню столицю Туреччини Константинополь і до міста вмаширувало побідне турецьке військо.

стрічки. Чіпляється заголовка то знова, що то за орган. Хіба те все таке вже важне? Хай вона називається дитько лисий та буде органом яким хоче. Це не важно в газеті. А важно те, щоб вона вела роботу корисну для цілого народу, щоб її думки були не струпішілим зерном, а здоровим, таким, що може прийнятися, вирости і дати плід. А далше — і це найважніше, мій пане — щоб то зерно мало добрий ґрунт, на який могло би впасти і прийнятися. Ґрунт, пане доктор, ґрунт найважніше! А я того ґрунту не бачу. Бо от хоч-би ви. Місто купити газету, прочитати її від дошки до дошки, добре розжувати прочитане, а тоді вже й сказати: здорові її думки чи ні, то ви місто того всего, не бачивши ще навіть як виглядає, критикуєте. Ні, ви краще верш усього купіть! Покажіть, що вам залежить на добрій газеті. Прочитайте, а тоді вже й судіть.

І один примірник проданий. Але кольпортер тим самим страшний чоловік. І пан доктор на будуче старатимься не стрічатись з ним, бо до стрічі не заохотить його навіть „Новий Час“ хоч так прилично називається. Він його не буде читати.

Що на світі найбільше, найстарше, найменше, наймолодше

Цікаве питання. Похоже дуже на загадку а однакж то не загадка. Відповіді на його говорять про різні дива на світі, але дійсні, правдиві.

Отже.

Найвища на світі будова то — славна вежа Айфля в Парижі, названа так від імени інжиніра, що вбудував її з заліза з нагоди париської вистави. Висока вона на 300 метрів. На ній постросна стація бездротного телеграфу, з якої о 12-тій годині кожної ночі дається знати на всі сторони світа, якраз 12-та година. Після того всі місцевости Європи, що мають також стації бездротного телеграфу регулюють годинники.

Найвищий дім — то один із хмародерів (багатоповерхових домів) в Нью Йорку, що має 55 поверхів. Другий такий хмародер в Нью Йорку має 4.000 помешкань, в яких живе 10.000 людей.

Найшвидше з усіх поїздів іде поспішний поїзд на шляху між столицею Англії Лондоном і великим англійським містом Ліверпулем; він

переїздить в нещодавніх годинах 91 англійських миль, тобто

около 150 кільометрів. Найдовший на світі міст той що проходить через Англию в місцевости Сімплтон і довжина майже 20 кільометрів.

Найдовшим містом в Англії тепер міст в одній місцевості таю. Та тепер Англія хоче будувати міст через Ірландський канал. На цьому курсі зголосилося багато компаній, що мають охоту будувати будови з того що коштує 50.000 тон стали і що коштувати-ме не менше ніж 10 мільйонів фунтів Штерлінґів. Сирійські Марки то не скарб, а дурість, що то буде наймолодше св. та.

Найбільший корабель в світі в власність Корабельної компанії „White Star Line“ в Англії „Majestic“.

Найбільша вежа в світі в Англії ли піднятися до гори Ейфль і носить 12.440 метрів.

Найвища гора в світі

рах Гімалаїв в Азії, що досягає своїм вершком висоти 8882 метри.

Найхолодніша місцевість на світі знаходиться недалеко міста Верхоянська на Сибірі. Зимна, що там буває ми не можемо собі навіть уявити, бо коли ми при 25 степенях морозу боїмося показати носа з хати, то там доходять морози до 70 степенів. Земля навіть серед літа там на який метр глибини замерзла. Найстаршим деревом має бути

„блгонний кипр“, що росте в державі Мексик в Америці. Найменшим звірятком між савцями, то єсть такими, що замолоду ссуть грудь матері, єсть гренляндська миш довга ледви на пів пальця.

А наймолодше?

Наймолодша — українська газета „Новий Час“, що має однак охоту дожити як настаршого віку серед загального пошанівку.

Ідуть вибори!

Хочемо звернути увагу на дуже важну та пильну громадську справу. Майже в кожному селі урядують стара громадська рада. Вона при владі вже більш як десять літ. В склад її входять може і чесні але вже старі духом люде, які не розуміють нового життя, або у яких нема відваги постояти твердо за громадське і народне добро. А може у тій раді засідають люде, яких вам накинено і які не мають навіть виборчого права у вашій громаді. А як нема у вас такої накиненої громадської ради, то напевно є у вас комісар. Се значна тепер перзона в селі. Може ним бути і наш чоловік, господар або бувший двірський форналь або один з тих, що є дуже ласі на владу, яку одержали не від вас, але по більшій часті комісарем у вас є чужа вам по вірі і національності людина. Як поставлений з гори, а не вибраний волею цілої громади наказний комісар не дбає дуже і не все про добро вашої громади. Іноді він і його темна прибічна рада іде проти інтересів вашої громади, проти просвітної і економічної роботи села, проти української школи та взагалі проти ваших національних інтересів. Ви самі знаєте се найкраще, ви нарікаєте при кожній нагоді на ці порядки в селі і ви нераз радилися, як позбутися цих невідповідальних перед своєю громадою людей. Як раз тепер трапляється добра нагода увільнитися від старих громадських рад та наказних комісарів. Польське міністерство внутрішніх справ візвало галицькі воєводства розписати і перевести вибори в тих громадах, де вибори відбувалися тому 6 літ назад і де урядують досі славні комісари. Право голосу при громадських виборах мають — крім тих, які мають ценз інтелігенції — всі ті, які оплачують від року в громаді податок безпосередній, то є податок від ґрунту, хати, ремесла або податок доходовий. Право голосу мають всякі спілки і товариства, якщо вони оплачують в громаді один з висше зазначених податків. Ви-

борців діляться на кола, з котрих кожде вибирає рівну скількість радних. Таких кол було три а після польських розпорядків буде введено ще четверте виборче коло для тих повнолітних громадян, так мушин як і жінок, які мешкають в громаді що найменше рік від дня розписання виборів і які не мають права голосу в одному з трох перших кол. Це четверте коло буде введено тільки в тих громадах західних повітів львівського воєводства, що свого часу підлягали дійсно Польській Комісії Ліквідаційній в Кракові. При вирішенню сего питання буде треба ствердити, чи дотичний розпорядок Польської Комісії Ліквідаційної з дня 28-го грудня 1918. ч. 11. н. 2. був належито оголошений в дотичних повітах. На сей розпорядок звертаємо особливу увагу громадянства наших західних повітів (Перемишль, Ярослав і ин.), які вже в грудні 1918 р. могли підлягати Польській Комісії Ліквідаційній і в яких повинно бути введено четверте виборче коло.

Не треба аж доказувати, що до сих надходячих виборів треба всім Українцям поставитися незви-

чайно поважно. Зближається добра нагода, щоби ви, селяне, самі взяли в свої руки справу заряду вашого громадського майна, справи шкільні, просвітні та цілий ряд інших важних громадських справ, які вели досі не ваші люде. Надходячі громадські вибори мають передати провід вашого села в руки людей характерних, чесних, свідомих своїх обовязків супроти громади і українського народа. Щоби се перевести, треба негайно — оскільки се досі не сталося — потворити виборчі комітети з метких енергійних селян. Комітети мають перевести контролю списків управнених до голосовання, а щоби се добре перевести, зробити відпис сеї листи для потреб комітету. Коли списки сфалшовані, комітети мають спричинити, аби були внесені в реченці 8 днів від дня виложення листи в громадській канцелярії, реклямації. Рівночасно комітети складають списки кандидатів до ради та заздалегідь застановлюються над вибором особи віта. Для запевнення побіди української листи комітет скликає засідання селян, на яких освідомлює виборців про виборчі права та про інші справи звязані з виборами. В самий день виборів комітет має зібрати всіх своїх виборців та передати їм вже видруковані або виписані картки до голосовання та мусить всіх виборців поучити про се, що в часі голосовання не вільно агітувати в виборчим льокалі ні в його сусідстві, як також не допускати ніяких вчинків проти свєбоди виборів. Справа незвичайно важна і пильна. Беріться до неї чимскорше, бо від праці вашої залежить не тільки добро вашої громади але і добро і дальша будова нашого народного життя.

Б. Я.

Перед катастрофою.

Лівія внесла в польським сеймі інтерпеляцію де між иншим говориться таке:

В останніх місяцях внутрішнє положення Польщі ставало з кожним днем грізнійше.

Нині стали ми безпосередно в обличчі катастрофи. Зі всіх сторін чути голоси роспуки, переляку і гніву.

Бувший німецький цісар

Вільгельм II. без грошей?

Круто приходить тепер бущому німецькому цісареві Вільгельмові II-гому, що своїми могутніми арміями розбив в перших роках всесвітньої війни стільки держав,

а тепер сидить на вигнанню в своїй посілості в Голяндії. Щоби роздобути трохи потрібних грошей мусів продати кілька акрів землі із своєї посілості, а як не стане її того прийдеться позбуватися останніх двох самоходів а навіть дорожностей та меблів.

З Польщі.

Чусмо то і ми на своїй власній шкірі, що в Польщі чимраз гірше. Признають то вже і самі Поляки і не знають вони самі, якто скінчиться, до чого то доведе. Одні просто таки кажуть, що то доведе до катастрофи, другі твердять що є зле, але треба щоби було ліпше. Так говорив в соймі дня 9-го жовтня Вітос в імені польського уряду. Є зле, але на дно спускатися ще завчасно. Каже Вітос, що в Польщі длятого зле, бо знаходиться вона між Німеччиною а Росією. Добра історія. Значить все буде зле, бо Польща все буде між тими двома сусідами.

До Варшави приїхав вже англійський спеціаліст від грошей Юнг. Злі язика говорять, що його тато жив собі в Монастирських коло Бучача і не був ще тоді Англієм. Ну але то дурниця. Приїхав Юнг, а то на правду мудрий чоловік, ратувати польський скарб. Чи виратує? Всі хитають недовіркою головами. Кажуть, що буде дуже тяжко. Бо що значить ратувати скарб? Треба обмежити видатки до такої висоти, щоби їх можна було покрити з приходів. А тут як на сміх Юнгові Вітос заповідає, що треба побільшити на „Kresach Wschodnich“ поліцію. І що тут Юнг може помочи? Посидить, похитас головою, здвигне раменами тай поїде відки приїхав. А марка польська буде дальше скакати як малий непотріб.

З Німеччини.

Другу війну Німеччина прогала. Посивний опір залишено. Фабрики і копальні в Рурщині знову зачали працювати, але під диктатом і контролею французьких і бельгійських окупантів. Хоч, як це тяжко, а німецька нація мусіла і тим разом зігнути горду шию і скапітулювати перед неуступчивим Французом. — Німецькі націоналісти намагалися не допустити до того і продовжувати пасивний опір дальше, та господарська руїна в якій Німеччина опинилася, крик голодного населення заглушив їх протести.

Німецький уряд подався до димісії і здавалося, що після того Німеччина попаде в вир революції правої чи лівої.

День 6. жовтня був найкритичніший, який Німеччина в останніх часах переживала. Того дня новий уряд Штресемана став перед німецьким парламентом і зажадав не тільки довіря для себе, але і надзвичайних повноважень, яких попередні уряди не мали. І Німецький парламент ухвалив двома третими

голосів надати урядові право робити все, що він буде вважати за відповідне для ратвання Німеччини, навіть поминаючи конституцію.

І тим разом німецький нарід

доказав, що добро вітати історичне дорозше понад все. Чи крик новий уряд Німеччину від револуційного паду покаже найблизша будучина.

Великий політичний процес у Львові.

Чотирнайцять днів ведеться у Львові великий процес проти Дзиковського і 9-ох його товаришів, обвинувачених о співучасть в убитві Твердохліба та саботажах по-

повнених минулої осени. Чотири дні тверді кінчуть говорити об'єктивні факти. Вирок сподіваний в четвер десь до кінця.

Вертай побідником - або згини!

Далеко від нас, на полудні, в гористій соняшній країні над морем живуть Греки.

Славний був це колись народ. Жив він свobodно, сам порядкував своїми справами, ніхто чужий не смів посягнути під їх край, не важився забирати йому волі.

Аж раз, перський король, що має дуже велику державу і таке велике військо, що здавалося ніщо йому не опресь, захотів запанувати ще й над Грецією. Думав, що Греки налякаються його сили і навіть не будуть боронитися.

Тимчасом вони, як тільки дізналися, що ворог збирається їх знищити, затрівожилися чимало, та не впали духом і за ніщо в світі не хотіли втратити волі. Вони знали силу перського короля, знали, що вони всі супроти його війська є лиш малою горсткою і їм дуже важко буде прогнати ворога. Та чи могли вони що иншого робити, як мимо всего боротися? Чи може просити ворога пощади? — Ніколи!

Греки не вміли просити, не вміли боятися смерті в обороні рідного краю. Ні як не могли подумати собі, щоби їх високими горами, їх оливними гаями, їх святою землею порядкував ворог-наїздник. Ні як не могли допустити, щоби над їхньою, рідною мовою, їхніми звичаями насміхався ворог!

Краще згинути в боротьбі чим жити опісля в неволі! І малий, та сильний своєю любовію до свого рідного і посвятою для нього грецький нарсд готовився до оборони Батьківщини перед наїздником.

Прийшов день, коли далеко на морі показалися кораблі, що везли перське військо на загладу Греції. Ще хвиля і вони стануть на грецькій землі.

Та Греки були вже готові. З кожного міста, кожньої оселі, хто здоровий і сильний збирався до бою. Кидав рідню та рідну хату, щоб може до них більше й не вернути.

І може плакали тоді Греки жінки? — Ні! Вони бачили, що це не час для плачу і нарікань. Хай біль і жаль та тривогу, що втратити дорогих їм людей, завали в найглибшій кутині душі. Вони розуміли, що щодому і кожному роду грозить втрата чогось цінного, найціннішого для кожного з волі!

І мати подала синові зброю, даючи щит (нім закривався Грек від ворожих стріл у бою) і мечем „З ним або на нім“, значить: „Вертай побідником або мертвим хай ти несуть мені тебе на щиті“.

Пристросні в найкращу зброю в блискучій зброї, в материнім жалівітом в душі йшли молодці на бій Греки у святій бій.

Настали дні довгих, кровяних боїв. У Перс в велике число вбитих а в Греків святе завзяття і перемога побіду їх слушної справи.

І Греки побідили!

Розбитки перського війська згорнули кораблями у свою Персею, а вся Греція святкувала велику перемогу побіди!

А що дало Грекам силу?

Те, що станули всі як один в обороні свого рідного і що в них жінки не плакали, а казали:

„Вертай побідником, або агини!“

А. Д.

Переставаймо курити.

Від 11. жовтня тютюн подорожній о 100%. Коштують пачки тютюну: Петський 4.400, Клюб 3.200, Сеймарк 3.000, Президент 3.000, Дам жин 3.000, Погонь 2.500, Спорт 2.500, Зисла 2.000, Ванда 1.500. — Тютюн: нарданський турецький мала пачка 75.000, добрий тур. 65.000, середущий тур. 52.000, кресовий 38.000, Тютюн до фабрик 24.000 і 18.000 мп.

Нащо кождий з Читачів дістав чек?

Кожний читач знайде в газеті чек. На що він призначений? Кожний знає, що то на те, щоби вислати за „Новий Час“ гроші. Але

не кождий знає, як ті гроші вислати, як чек виповнити, щоб гроші дійшли до Нового Часу. Чек муситься виповнювати чорнилом, а не олів-

цем. треба написати на чеку імя і назвиско, село і почту та кілько грошей висилас, наприклад:

Потвердження для вплачуючого.

Дата 16. жовтня 1923.
Дня

przyjęto wpłatę — приймлено влату
(мочамі) (словами)

marek narok сто сорок тисяч

na konto czekowe w Pocztowej Kasie Oszczędności w Warszawie № 152.604

на чекове конто в Почтовій Касі Ощадностей в Варшаві Ч.

Właściciel konta: Власник конта:

„Новий Час“

Львів. Lwów.

ПОСВІДКА ВПЛАТИ.

Мк. 140.000
Мк. ф. —

wpłaścił(a) впрасій(а)
вплатив (ла) Василь Мицик

в Синевідско Вижне

ulica, numer domu

улиця, число дому

Почта: Сколе.

на конто № 152.604
на конто Ч.

дня 16. жовтня 1923.

BLANKIET NADAWCZY НАЛІВНИЙ БЛАНКІТ

ПОСВІДКА ВПИСУ.

Мк. 140.000
Мк. ф. —

wpłaścił(a) впрасій(а)
вплатив (ла) Василь Мицик

в Синевідско Вижне

ulica, numer domu

улиця, число дому

Почта: Сколе.

на конто № 152.604
на конто Ч.

152

Pieczęć pocztowa Почтова печата

Wypisane na wpłaćcu. Має виповнити вплачуючий

Як той, що висилас чек, хоче до Нового Часу написати якусь замітку, то на другій стороні чека треба приліпити поштову марку і писати лише там де є написано: місце на переписку.

Чек іде з почти до головної каси, а шойно звідтам до нас. То тревас цілий тиждень. Тому треба вислати чеком гроші зараз по одержанню газети, бо заки вони придуть, то і половини небудуть вар-

тувати. Наші читачі повинні мати на увазі, щоби газета матеріально якнайкраще стяла, бо тоді буде вона і цікавіша і більша, а чим більше передплатників, тим буде дешевша. Тому кождий читач не тільки сам повинен стати передплатником, але намовити ще кількох своїх знайомих, щоби Новий Час заперенумерували.

Тому, що і чек коштує гроші, вишліть тим чеком, який прийшов

з першим числом передплату до кінця того року.

Передплата до кінця року вносить 140.000 мп.

Хто прише тепер передплату, того ніяка нова підвижка не обовязує. Навіть як долар скочить і на сто мільонів, то газету буде доставати нічого не доплачуючи до кінця року.

Ми мусимо докладно знати якими шляхами приготовляють нам знищення наші національні і соціальні вороги. В тій справі зі статей в „Ojcu Krakowski“ (ч. 134—6) і з реферату віцепрезеса „Towarzystwa Szkoły Ludowej“ проф. Сікори на зїзді TSL. у Львові в жовтні с. р. довідуємося ось що:

Справа „кресова“ є для Польщі найважливіша і найживотніша. Ця справа не нинішня. Та коли за часів козацьких воєн мала вона характер лише соціальний та релігійний, — то тепер має характер національний зі всіми його проявами.

П. Сікора не журиться Білорусинами, бо вони, не маючи власної традиції, ані історичної, ані культурної, ані національної, — дуже радо горнуть до польських шкіл а польська школа, культура і адміністрація зроблять вже своє.

Гірші відносини для Польщі є на Полісся та Волині. Особливож на Волинь мусять іти польський кольтоніст, польський учитель, ксьондз, купець та ремісник.

У Східній Малопольщі себ то в Галичині, Українці набрали великого розмаху до боротьби з польскістю. Та всеж таки, коли порівнати рік 1880 з роком 1921, то за той час число Поляків зросло у львівському воевідстві з 42·9% на 51·5%, в тернопільському воевідстві з 24·2% на 40·3%, і в станиславівському воевідстві з 9·8% на 17% (Повищі цифри фалшиві, бо загальне число Поляків в Галичині вносить поки що 651.000 себ то 12·1%, а число Уукраїнців у Галичині 4.002.000 себ то 74·4%. Але прибільшені цифри п. Сікори вказують на великі польські апетити на українські душі — *Прил. Ред.*)

Як же має поступати польська суспільна праця в Галичині? — Отже передусім „осадніцтво“ (с. с. польська кольтонізація) по селах для

придбання землі в польські руки і по містах для здобуття торгівлі, промислу і вільних професій в польські руки. Далі — польська школа, польський кольтон, польська читальня, сая на відчити і представлення пожарничя сторож і т. д., і т. д.

„Одначе — підносить з притиском — жадне зі суспільних питань не є так важне і на випадок занедбання не грозить так страшними наслідками, як справа польського шкільництва на східних кресах“. І тому взиває цілий польський нарід до найбільшої грошевої жертвенности на ту ціль а також до особистої праці.

Біржовий перегляд.

Ми є свідками великого обниження вартості польської марки. Причини цього явища є різні. Конечність удержування великої, (другої з ряду в Європі) армії, поліції і жандармерії, велике число різного рода урядників (в Польщі має припадати один урядник на 10 горожан), неекономічна господарка, амбітне стремління удержатися на ступні великої держави і т. д. Під сю хвилю найважливішою причиною спаду польської марки є катастрофальний спадок гроша в Німеччині, від якої Польща є цілковито економічно зависима. Недавно, коли німецька марка зачала так спадати, що за один американський долар плачено десятки, а потім сотки мільонів, одна з львівських газет тишилася, що польська марка вкінці відлучилася від німецької, бо в бігу до зерна не може її надігнати. Послідній тиждень показав, що втіха була даремна. — Разом зі спадком німецької марки в Берліні, де за один долар треба вже платити аж 2 мільярди німецьких марок, впала і польська марка. Минулого тижня були ми свідками явища, яке в фахових біржових кругах називається: „долар паляється“. При кінці тижня плачено в приватнім обороті за один долар аж 1,300.000—1,400.000 польських марок.

В п'ятницю вечером зазначилася знижка долара, за який вже в понеділок вечером плачено лиш 730.000 польських марок. Вівторок був під знаком вагання між 850.000—1,050.000. Причина знижки долара? Найважливіша є та, що долар після біржі в Ціріху має коштувати лиш около 800.000.

Другою причиною має бути приїзд акушера польської марки, англійського фінансиста п. Юнга, який має ратувати польську марку перед упадком. Знижка долара з сеї причини доказує, що піхто нині не вірить вже доморослим фінансистам як Міхальські, Лінде і інші.

Грошева біржа з дня 9. X. приватні обороти.

Дол. амер. 850.000—1,050.000—870.000, дол. канад. о 100 000 низше, одинки і двійки 845.000 1,045.000—865.000 Ческі корони 27.0 0—29.000 Франки фран. 50.000—55.000. Франки швайц. 160.000—170.000. Кор. австр. 12—14 польських марок за одну корону. Лей рум. 3.800—4.1 0. Ліри 40.000—45.000. Фунти штерл. 3,750.000. Голандерські гульдену 350.000.

Ціни збіжжя, мяса цукру, масла, яєць і т. д.

Пшениця у Львові, 1,300.000, Жито 850.000, Овес 800.000. В Варшаві, пшениця 1,950.000, Жито 1,275.000, Овес 1,000 0 кр. На львівськiм ринку платять за 1 кг. волового мяса 90.000, вепрового 130.000, телячого 110.000; 1 кг. солонни 180 000; літра молока коштує 20.000, 1 кг. масла 320.000, одно яйце 6.000.

Цюрихська біржа. 9. жовтня.

Берлін 0,000-45, Новий Йорк 558, Прага 16.80, Букарешт 2.60, Варшава 0.005, Відень 0,0079.

Ріжні комедії діються в наших часах. Бавляться на всі способи люде, чому і гроші не можуть устроїти собі забави? Ніби старі, а немов діти. Жене німецька марка, совітський рубель і польська марка, переганяє одно другого, якби не знати за яку нагороду билися.

А долар стоїть сильний та кепкує собі. Йому добре сміятися, але нам шкіра терпне, що то далі буде.

Всячина.

Півмільюнові банкноти. З днем 8. ц. м. Польська Красва Пожичкова Каса (Р. К. К. Р.), пустила в обіг банкноти вартості 500.000 мп. Передня сторона банкнотів сіро-зелена, відворотна сіра.

Нові гроші в Союзі Соціалістичних Совітських Республік. В С. С. Р. заведено нові гроші, червінець. То паперовий банкнот вартості 10 золотих рублів, що опираються на засобі дорогих металів і чужих валют. Що такий засіб є, стверджено в присутности представників дипломатичних місій в Москві. Виносить він сьогодні 98 мільонів золотих рублів. Совітський уряд видав декрет, щоби всякі виплати робити тільки в червінцях.

Новий президент китайської республіки. Президентом китайської республіки вибраний Тсао Кун.

Новий державний лад в Туреччині. По думці нової конституції Туреччина має бути республікою на чолі якої стояти-ме президент. Законодатна влада буде належати Народнім Зборам, виконуюча раді міністрів. Функції сенату сповняти ме Рада Стану, до якої ввійдуть члени іменовані президентом.

Яйце 20 мільонів, убранне 20 мільярдів. В Берліні знова таки з причини спадання марки ціни на різні річі підскачили. Хліб коштує 44 мільони марок, одно яйце 20 мільонів. Убранне можна дістати за 20 мільярдів.

Найновіші поштові марки в Німеччині. Почтові оплати в Німеччині дорожють з огляду на спадок марки з дня на день. Тому, що міністерство почт не може видрукувати відповідної кількості марок поштові уряди прибивають спеціальні печатки, в яких виповнюють потім належну суму.

П'ятдесятлітня річниця існування самоходу. Нема сьогодні чоловіка, щоби не бачив самоходу або принайменше не чув про його. Правда, рідко його стрічається в селах і то тільки як переїздить за те по всіх містах світа вгаваючі ті вози без коней один за другим. Але були часи коли їх не було. Кількож як вони існують?

Цього року саме обходив Французи в місті Манс п'ятдесятлітню річницю існування самоходу. Перший автомобіль збудував в тім місті інженір Амадей Болле в 1873 році. Віз той заховався в зонсім добрім стані до сьогодні і в день ювілейного торжества син покойного вже винахідника відбув на ній почесну їзду. Машиною Амадея Болле можна віхати на годину 30 кільометрів тоді, коли для теперішніх самоходів переїхати 100 кільометрів на годину нема жадної штуки.

Суд над коровою. На сільськогосподарській виставі в Совітській Росії зорганізовано суд над коровою. І обвинувачено то, нікому нічого невинне, сотворінне, що при малому зрості і малій вазі — тільки 128 кг. — дає дуже мало молока, бо менше як 600 літрів річно. Крім того плід її не конче добрий до хову, а вона сама кормиться соломою зі стріхи. Те все вказує, що вона зовсім не надається до нових форм господарства і за те вона повинна відповісти перед судом. Були на розправі й адвокати. Як свідок станув власник корови. Вердикт помимо „страшних“ закидів оправдуючий, бо в тім всім винна не вона, а ті обставини, серед яких приходилось їй жити у її власника.

Японський забобон. Багато всяких дурних і смішних забобонів між людьми на світі, але найсмішніший вже один забобон, що дуже поширений в Японії. Кождий б'ється сісти на місці, яке хтось щойно покинув. Такого „теплого“ місця Японець не любить і має до того особливі причини. Йому здається, що коли сідаємо на чийсь місце забираємо всі клопоти і турботи попередника. Щоби-ж місце на якому треба сісти, відчарувати треба вдарити крісло ногою по си-

Румунські фашисти плянували переворот.

З Букарешту доносять, що на 10. жовтня плянували румунські фашисти державний переворот. Мали вони замордувати цілий ряд мініст-

рів, фінансистів і публіцистів. Поліція перешкодила цьому. При ревізях знайдено великі запаси зброї.

дження. Що-ж? Коли так безпечніше, то чому-ж не вдарити.

Не треба іспиту зрілості (матурн), щоби стати студентом університету. Таке розпорядження видало міністерство народної освіти в Турингії, краю Німеччини. Кождий що скінчив 25 років життя і має відповідні здібности, має право записатися на університет в місті Єні. Кандидат мусить здати тільки письмений і устний іспит, при яким поза степенем загального образования звертати-меться увагу більш на умілість думання і світогляд як на обсяг відомостей з різних галузей знання. Про допущення до студій рішає міністерство. Допущені в той спосіб на університет користуються всіми правами звичайних студентів.

Конституція над якою радили 12 літ. Хінський парламент ухвалив конституцію над якою радили цілих 12 літ. Видко, що мали час.

Божиків, пов. Підгайці.

Дуже часто приходиться згадувати тепер слова Тараса Шевченка:

Не так ті вороги
Як добрії люде...

Бо, що чужі стараються нам на кожному кроці дошкулити — то не диво. Але коли свої „добрії люде“ ще прикладають до того плюгаву руку, то нема відповідного слова на те, щоб такий поступок назвати.

А таке сталося в Божикові.

Дня 30. вересня цього року відбувалася в тім селі аматорська вистава, розуміється за дозволом староства: Огже в часі вистави впадає поліція з постерунку в Волошині, розганяє народ, а аматорів арештує. Питанням, кому захочеться вистави зачинають „Urządowanie“. Арештованих біють прикладами по лиці і копають приговорюючи: „masz Ukrainę“. Селянина Гринька Скаскова, посла на Трудовий Конгрес заковують і біють скованого приспівуючи: „Ще не вмерла Україна“. Безпритомного, закутого замикають в приватнім помешканню жандарма „bo już tu dużo nie brakuje“. Про ті геройські подвиги поліції мав можливість довідатися п. староста і посол Ясінські (людовець) з першого джерела, бо д. Скасків покористувавшись втечею зголосився в старостві і представився.

Загально побито 35 людей, найтяжче громадянина Вітра.

Та з цілої справи найважливіше те, що поліція була спроваджена трійкою обиджених в своїй глупій зарозумілості патріотів.

Чесно заслугують собі ті люди ласки у сусідів — нема що казати.
Свій.

В неділю буде землетрус в Англії, Франції і Італії.

На однім з Лондонських передмість живе п. Weleeler, що вже кілька разів дуже докладно предсказав землетруси. Тепер він в англійській газеті „Star“ заповідає що в найблищу неділю будуть доволі сильні землетруси в Англії, Франції та Італії. Той сам віщун предсказує, що місто Мексик в Америці буде 11. січня 1924 р. цілком знищене.

Ці предсказання роблять тим більше вражіння, що що кілька днів

повтаряються землетруси будьто в Японії будьто в Персії.

Один американський учений д-р Вілліс подає на основі своїх спостережень зроблених підчас землетрусу в Чілі (південна Америка), що гори Анди — на західнім побережі південної Америки — пересуваються на схід і то було причиною землетрусів в Чілі, а тепер в Японії. Д-р Вілліс каже, що причиною землетрусу в Сан-Франціско було також пересування каліфорнійських гір на північ.

З природи і техніки.

Як люде вчилися літати?

Як давно людська пам'ять сягає, було завсідги мрією людини — літати в повітрі.

Ще яких 150 років тому назад усі думки про можливість людського літання належали до казок; аж найновіші часи переконали нас, що це не є неможливе.

На прикінці XVIII. століття два Французи, браття Монгольф'є, придумали таку штуку: зробили великий паперовий мішок, надули його повітрям і під його долішнім отвором запалили вогонь. Від вогню нагрілося повітря і зробилося легшим, а бальон — так названо круглий мішок — підлетів у гору. Отсе був перший лет бальону.

Згодом попридумано різні улпшення. Замість нагрітим повітрям, стали наповнювати бальони дуже легеньким газом, у 14 разів легшим від повітря — воднем; він зветься так через те, що повстає від розкладу води сильною електричною течією. Замість паперу вжили на бальон сильної шовкової матерії, так що бальон став тривкий. Коли на бальон накинути сітку зі шнурів, то до її внішних кінців можна привязати кіш, у який сідають люде і летять світами. Коли пора злітати, роздирають бальон, газ виходить, а бальон поволі злітає на землю.

Такими бальонами люде відбували часто подорожі. Однак ці бальони мали ту недогоду, що як тільки їх пустили із землі, вони летіли собі куди, їх вітер ніс; люде не мали ніякої змоги ними кермувати. Довго продумували над тим важким завданням; минуло поперх 100 років, заки його розв'язали.

Отже перш за все переконалися, що бальон, який має надаватися до кермування, мусить мати подовгасту форму, немов риба або цигаро. Далі мусить той бальон мати машину-мотор, яка буде його попихати вперед. До того вжива-

ють легких моторів, що опалюються бензиною (подібно як при самоходах); мотори вводять у дуже швидкий рух широкі деревляні шруби, звані „пропелерами“, які немов урізуються в повітря й тягнуть бальон за собою.

Перший пригожий бальон того роду придумав німецький генерал Цепелін. Він стратив багато років, продумуючи над своїм винаходом і роблячи різні спроби. Нарешті Цепелін таки досяг свого; якраз у 1900 році пустив у повітря перший свій бальон, і тим показав, що стало можливим те, що тоді вважалося неможливістю.

Бальон Цепеліна має стоїтькадесять метрів довжини, кільканацять метрів заввижки; зроблений із алюмінія (дуже легкого, білого металю, з якого роблять усяку посуду) й обтягнений лискучою, шовковою матерією. Під бальоном зачплені два човни, в яких містяться машини й сидять люде.

Бальони Цепеліна стали власністю німецької армії й нагнали багато страху ворогам; пригадуємо собі з історії недавньої ще великої війни, як то німецькі „цепеліни“ налітали то на Париж, то на Лондон, й кидали на них бомби.

Та такі великі бальони бувають доволі непрактичні. Вони дуже великі й дуже дорогі. Тому то звернено багато уваги на те, щоби придумати практичніші машини до літання.

Тут люде задивились на лет великих птиць — орлів, соколів, бузьків, (шулік та яструбів), — які літають, розтягнувши крила широко й немов зависають у повітрі.

Перші спроби такого лету робив коротко перед виступом Цепеліна другий німець, Лілієнталь. Він зробив собі великі крила, які брав під пахи, а потім підтягав ноги під себе і так злітав із досить високих горбків. Літаючи так на

протязі двох років, він навчився багато і списав це все своє знання у книжці, однак за свою сміливість заплатив смертю, бо під час одного лету впав і забився...

Однак його пригода не відстрашила других таких небезпечних спроб. Іще не один смільчак погіб так само, як він; та врешті — майже рівночасно з першим летом Цепеліна, два Американці, браття Райти, побудували перший моторовий літак, який носив їх у повітрі доволі довго, бо понад 1 мінуту.

Від того часу розвиток летунства пішов швидкою ходою; коротко перед війною почали вживати літаків уже до того, щоби перевозити людей із місця на місце, немов залізницею або автомобілем. А вже коли прийшла війна, то літаки сповнили своє архиважне завдання, про яке знає кождий, що був на війні.

Та війна минулася і літаки перейшли на мирову службу; вони служать до перевозу почти й лю-

дей і справляються зі своїм завданням багато швидше, чим найскоріші поїзди та самоходи. Але й тут трапилося таке, що розвиток штуки літання знайшов собі ще один новий шлях.

Коли Німці програли війну, їхні побідники гостро заборонили їм будувати літаки з моторами. Тоді виникла в них необхідність — вернути до давніших безмоторових літаків і старатися зробити їх пригожими для своїх потреб. І — диво! Те, що до недавня виглядало на діточу забавку, показалося чимось вищим. Немає ще двох років від перших спроб безмоторового лету — а люде вже дійшли до того, що літають у повітрі машиною без мотору по три години!

Сьогодні ніхто не скаже нам, якими шляхами піде дальший розвиток летунства. Одне тільки певне, що ми дістали в руки новий засіб для комунікації, який принесе людем великанські користи.

М. Ч.

Сільське господарство.

На кожду сотню душ в нашім народі припадає аж коло 85 хліборобів з їх челядю. Решта, кругло 15 душ, це наші міські та фабричні робітники, наймити, ремісники, учителі, священники, урядовці, адвокати, лікарі, склепарі. Оця решта така мала і звичайно бідна, що не годна заспокоїти навіть усіх потреб, які мають до них наші сільські хлібороби. Оця наша решта губиться у глоті чужих ремісників, склепарів та урядовців, які завоювали наші міста. Це не добре, що оця нехліборобська решта у нас така мала. Ми мусимо дбати, щоби все у нас було своє, щоби гріш добутий працею українського хлібороба ішов тільки в українські працюючі руки. І коли ми дійдемо до цього, що все можливе буде і в нас своє, не чуже. До цього доведе нас передусім наша кооперація, основана на хліборобських спілках у кождім селі. Однак і тоді найголовніше не зміниться. Наш нарід як був і є, так і лишиться народом передусім хліборобським. А тому хліборобська справа у нас найважливіша. Уся доля нашого народу тісно звязана з долею нашого хліборобського стану. Піднести його так, щоби він міг стати основою визволення цілого нашого народу із горя і неволі, ось і наше найголовніше завдання. Як пропаде наше село, то все наше пропаде, а як воно двинеться, все наше дістане розгін і силу.

Маючи все те на увазі, наш

часопис „Новий Час“ буде присвячувати багато місця нашому хліборобському господарству, чоловічому і жіночому. Сільське господарство в теперішні часи — вже велика наука, яка все далі розвивається. І найліпший господар мусить тепер до смерті вчитися, як вести своє хліборобське діло. Наших сільських господарів дуже й дуже випередили чужі хлібороби, американські, французькі, німецькі. Мало хто у світі господарить так лихо, як галицько-волинські дідичі, але все-таки і вони збирають пересічно з кождого морга більше, ніж наші селяне хлібороби. Це докладно вираховано і доказано. Є в цім і такі причини, що їх наше селянство покищо не може відмінити. Наприклад це, що на українських землях в Польщі на кождих наших 100 селян-хліборобів аж 80 має замало землі, щоби на ній можна було уладити сяке-такое розумне і корисне господарство. Але є в нашім хліборобстві чимало таких недобрих та перестарілих навичок, які можна і чимскорше треба змінити, коли хочемо, щоби наше хліборобство не блудило, як сліпий дідусь далеко поза щасливішим чужим сільським хліборобством. Чужі народи уладили для себе безліч вірцевих господарств, хліборобських шкіл, зимових курсів, де тисячі мудрих людей продумують, якби то уліпшити чоловічу та жіноцьку хліборобську працю, де продумане зараз докладно випрацюють

і свіжу хліборобську науку подають до відома усім своїм хліборобам у безлічі хліборобських книжок і часописів. До їх науки і практики і ми мусимо підійти, а тоді наша, найліпша на світі земля здивує нас самих своєю щедротою.

Чужа наука не все для нас найліпша, бо кожда земля потребує своєї науки і своєї практики. Чужу науку треба докладно перевірити на своїй землі. Тому наш часопис зєднав для свого хліборобського відділу не тільки таких людей, що читають чужу хліборобську науку, але передусім таких наших хліборобів, що самі на своїй землі випрацюють кожду нову думку в хліборобській освіті і то на всякій землі — і на чорноземі і на тяжкій глині. Їх хліборобське слово буде тут шукати для себе слухачів.

Нарешті кождий хлібороб-передплатник „Нового Часу“ може звертатися до нас з запитанням у кождій хліборобській справі. Коже таке запитання зараз надрукуємо в відділі „Сільське господарство“ з зазивом, щоби наші найкращі господарі, освічені старі практики, дали відповідь на кожде запитання. Їх відповідь, одну або й більше на кожде запитання, також зараз видрукуємо. Таким чином радіб ми поширити між нашим хліборобством що найкращі поради у всіх цікавих йому справах, щоби і таким способом причинитися до поширення хліборобської освіти та хліборобського гаразду.

Освіта і гаразд нашого селянина-хлібороба, оце підстава долі цілого нашого народу. Земля, яку посідає наш селянин-хлібороб, це оця видна усім частина нашої вітчизни, України, яку вже має наш нарід. З цієї землі пливе уся наша краса, мудрість і чеснота; вона творить нас і кормить; тому мусимо присвятити їй нашу найбільшу увагу.

О. Л.

З заграниці (європейських країв) замовляти і пересилати гроші на адресу: Василь Паліїв, Ужгород, Підкарпатський банк.

З Америки слати замовлення і гроші рекомандованими листами на адресу Адміністрації.

СТУДЕНТ університету пошукує у Львові комнату. Винагороду! платить в харчах. Зголошення слати до Адміністрації під „Студент“.

ОБОРОНЕЦЬ

Д-р СТЕПАН ШУХЕВИЧ веде адвокатську канцелярію при ул. Чарнецького ч. 24. II. пов. (Дім Наукового Товариства ім. Шевченка).

Книгарня Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові, Ринок ч. 10.

НАЙБІЛЬША УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ має на складі українські книжки белетристичного і наукового змісту, найновіший вибір книжок для дітей і молоді, різнородні штуки для аматорських театрів і одинокий, найбільший склад українських нот для хорів та українські школи на скрипку і фортеп'яні в дуже приступних цінах.

Вже можна замовити Великий Календар „Червоної Калини“ на 1924 р.

Ювілейне видання в десятиліття виступу Укр. Січ.
Стрільців.

Об'єм 13 аркушів, багато цікавих знімків з Укр. Гал.
Армії, вінета роботи арт. Перфещького.
Засаднича ціна мп. 250, — Множник 60.000 т. є
мп. 150.000 без пересилки.

„ЧЕРВОНА КАЛИНА“, Львів, вул. Руська ч. 18/1.

Вже вийшла з друку перша й друга частина
споминів ДМИТРА ДОРОШЕНКА

== „ПРО НЕДАВНЄ МИНУЛЕ“ ==

(Рік 1917-1918 Галицька Руїна. Часи Центральної Ради.)

Засаднича ціна першої частини мп. 2, множник
60.000, т. є мп. 120.000 без пересилки.

Засаднича ціна другої частини мп. 175, множник
60.000, т. є мп. 105.000 без пересилки. Обі частини
кошують разом мп. 225.000.

„ЧЕРВОНА КАЛИНА“, Львів, вул. Руська ч. 18.

Немає розумного Українця по **ЗАГРАВИ** Але багато, багато є Українців,
цей бік Збруча, який не читав би „ЗАГРАВИ“ які до того часу не запланує-
рували ще цього **одинокого у нас політичного двотижневика.**

Не жалуйте грошей і пишіть зараз замовлення на адресу:

„ЗАГРАВА“, Львів, вул. Руська ч. 18.

Новий, великий укр. співанник

208 вісень! „ЖЕМЧУГИ“ 208 вісень!

можна купити а також замовити поштою за посліплатою
в книгарні Наук. Тов-а ім. Шевченка, Львів, Ринок ч. 10.

Основна ціна 1 отже тепер 40.000 мп.

Укр. відривний, картковий, стінний календар на 1924 рік

висилає за посліплатою або за надісланням належності
Бр. Янів, Львів, вул. Руська ч. 18.

Ціна одного прим. 28.000 мп., при більших замовленнях значний
опуст.

Вже вийшов з друку укр. переклад поеми

Конрад Валленрод

історичне оповідання з литовської і пруської давнини
написав Адам Міцкевич — на українську мову переклав
Стефан Чарнецький.

Мотто до „Конрада Валленрода“, яке Міцкевич взяв з пи-
сань знаменитого італійського політика Маківелього звучить:
Вони повинні отже знати як два народи мають вести зі со-
бою борбу: треба бути лисом і львом.

Основна ціна 050 отже тепер 20.000 мп. Дістати можна
у всіх укр. книгарнях у Львові і на провінції. Замовлення по-
штою належить слати за посліплатою на адресу:

Видавничий фонд, Львів, ул. Крушницька ч. 6.

Безлечуйте сейчас від огню свої будинки, хатки й господ-
дарські движимости, збіже в зерні і в сколах та худобу
в ОДИНОКИМ УКРАЇНСЬКИМ

Товаристві взаїмних обезпечень „ДНІСТЕР“

== у ЛЬВОВІ, вул. Руська ч. 20. ==

Коли не хочете обезпечити свого майна в Польській Дирекції взаїмних обезпечень у Варшаві.

Власні фонди „Дністра“ вносять поверх 3 мільярди марок.